

Sammanfattning av bedömningen

Det ekonomiska konjunkturläget har förändrats snabbt efter att bilden av makroekonomin började försvagas då Ryssland anföll Ukraina i början av 2022. Den ekonomiska nedgången som började förra sommaren verkar dock ha avstannat våren 2023. Den milda vintern och det faktum att energibristen i Europa till stor del inte blev verklighet har sannolikt skyddat ekonomin mot en kraftigare nedgång. Trots detta är den ekonomiska bilden mycket dimmig och osäker. Tillväxtutsiktorna för världsekonomin är för närvarande exceptionellt svaga. Dessutom finns det många riskfaktorer i ekonomin som kan leda till att konjunkturläget försämras. Till exempel har misstankar om finansmarknadens stabilitet uppkommit våren 2023.

En svag konjunktur skulle motivera en stimulerande finanspolitik 2023. Å andra sidan orsakar inflationen problem och för att undvika dem borde finanspolitiken stödja en penningpolitik som stävjar inflationen – det skulle ha funnits en beställning på detta stöd redan 2022. Användningen av finanspolitiska stimulansåtgärder 2023 begränsas också av skuldsättningen i de offentliga finanserna, som fortgått efter coronavåren 2020. En neutral finanspolitisk impuls, som varken stramar åt eller stimulerar ekonomin 2023, kan visa sig vara motiverad på grund av konflikten mellan den försvagade konjunkturbilden och den samtidigt höga inflationen.

Statsrådet antog den sista planen för de offentliga finanserna för valperioden den 23 mars 2023. På grund av bytet av valperiod är planen en så kallad teknisk plan, dvs. den innehåller inga nya politiska beslut. Enligt den finanspolitiska övervakningens bedömning motsvarar planen för de offentliga finanserna från våren 2023 kraven i den förordning som gäller planen. Planens läsbarhet har förbättrats våren 2023, vilket stödjer planens användbarhet och diskussionen som förs utifrån planen.

Planen för de offentliga finanserna innehåller rikligt med nyttig information om faktorer som påverkar utvecklingen av de offentliga finanserna, men effekterna av projektet för F-35-jaktplan på det offentliga underskottet och den offentliga skulden bör beskrivas mer transparent i planen. Dessutom bör man granska hur man skulle kunna informera dem som utnyttjar planen på ett så bra sätt som möjligt om osäkerheten i utvecklingsprognoserna för de offentliga finanserna. Osäkerheten i utvecklingsprognoserna återspeglas i det nominella saldot 2022, som ännu våren 2022 förutspåddes uppvisa ett underskott på över två procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Utifrån uppgifterna från våren 2023 visade det sig dock att saldot i de offentliga finanserna 2022 låg nära det mål som ställdes upp i början av valperioden 2019–2023, trots kriserna under valperioden.

Finansministeriets vårprognos kan enligt övervakningen av finanspolitiken anses vara realistisk på det sätt som avses i EU-regelverket. Ministeriets prognoser är i linje med andra prognosinstitut, eftersom de i fråga om de granskade variablerna ligger inom de prognosintervall som bildats i bedömningen.

Kommissionens förslag till reform av de finanspolitiska reglerna behandlas som bäst i EU. Målet är att nå samförstånd om förslagen under 2023. I kommissionens förslag står medlemsländernas skuldhållbarhet och de fyraåriga finanspolitiska och strukturella planer som stödjer den i centrum för regelverket. Referensvärdena för underskottet och skulden förblir dock oförändrade. Kommissionen föreslår ändringar och preciseringar i den finanspolitiska övervakningens (IFI) uppgifter. Genom att utöka uppgifterna strävar man efter att stärka iakttagandet av det finanspolitiska regelverket och det nationella ägarskapet.

Utvecklingen av de offentliga finanserna i Finland är oroväckande enligt prognoserna våren 2023. Det finns en risk för att EU:s finanspolitiska regler inte följs under de kommande åren. Underskottet i de offentliga finanserna förväntas växa så att det kommer nära och tillfälligt överskrider det gränsvärde på 3 procent som fastställts i EU-reglerna. Även för den finländska offentliga skuldens BNP-förhållande förutspås en fortsatt ökning. Kommissionen har uppmanat att man ska försöka nå en sjunkande eller rimlig skuldkvot på medellång sikt.

I samband med riksdagsbehandlingen av den första tilläggsbudgeten 2023 avvek man på ett exceptionellt sätt från utgiftsramen för statsfinanserna för 2023. De budgeterade utgifterna för 2023 överskred ramen med 0,3 miljoner euro efter att tre olika lagförslag ändrades under riksdagsbehandlingen. I praktiken lämnade regeringen en proposition om tilläggsbudgeten för 2023 som var lika stor som ramen. Därmed lämnades inget handlingsutrymme i ramen, med vilket man skulle ha kunnat förbereda sig på förändringar under riksdagsbehandlingen av lagförslagen.